

Bugün pek hazin bir manzara karşısında bulunuyoruz: Türk milletini muhakkak bir ölümden ve ölümden de beter olan ecnebi tahakküm ve esaretinden kurtaran millî ittihad, temelinden bozulmak üzeredir. İstiklâl mücadelesi için bütün kuvvetlerimizi biraraya toplamış, bir Müdafaa-i Hukuk teşkilâtı meydana çıkarmıştık. Canımıza susamış akur düşmanları bu seyade yenmiştik.

Bütün tehlikeler zâhiren bertaraf edilince, mücadele esnasında yolsuzluklara, tedbirsizliklere karşı göz yumanların itiraz ve tenkit sesleri yükselmeye başladı. İktidar makamını işgal edenlere düşen, millî endişelerden neşet eden bu muhalefeti hüsn-ü telâkki etmekti. Maateessüf kendilerinden tamamıyla emin olmayan zimamdarlar bundan kuşkulandılar. Halkçılıklarında samimi olmadıklarını ifşa edercesine tahammülsüzlük ve sabırsızlık alâimi gösterdiler. Millî ruhtan doğan bir sevk-i ta'biînin vahim anlarda yarattığı vahdeti zorla, icbar ile yaşatmağa kalkıştılar. Bu maksatla Halk Fırkası fikri ortaya atıldı:

"Menafi korunma faaliyeti için Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti vardı. Onun vazifesi hitam buldu. Şimdi müsbet yaratma faaliyetleri için Halk Fırkası teşekkül etti. Bütün millet onun etrafında toplanmalıdır" deniliyordu. Milletın hakiki ihtiyaçları, çokluğun öz menfaatleri her düşüncenin üstünde tutulmuş, daha mebbeinde kâfi bir isabet-i nazarla idare edilmiş olsa idi, bu teşebbüs muvaffak olabilirdi. Bu yoldan, hakiki kurtuluşumuza erişmenin imkânı var idi.

Fakat dar görüşlü insanlar vaziyete hâkim oldu. Millî olmakta devam eden ve etmesi muvafık olan dava, bizden gayri bir zümrenin davası şeklinde arz edildi. Ve millet efradı kendisine şükran borcunu ödemek için, bu zümrenin arkasından yürümeğe mecburiyet-i maneviyesinde bırakıldı. İmtina tarikiyle, cömert yüreklerimizi teshir, nisbeten kolay bir iş idi. Bunun için biraz kâr-aşnalık ve halkın ahval-i ruhiyesine vukuf kifayet edecek [ti]. Fakat bilâ-lüzum tedhiş silâhına sarılmak tercih olundu.

Mustafa Kemal Paşanın millet nezdinde haiz olduğu itibar ve teveccüh sayesinde geçen intihabatta herkes kapalı gözle reyini resmî namzetlere verdi. Bunun üzerine birçoğları, Halk Fırkası etrafında millî vahdet fikrinin tahakkuk ettiğine zahip oldular. Fakat bu muvaffakiyet, halkın serbest iradesinin eseri olmaktan çok uzaktı. Onun âmilleri kısmen korku, kısmen de bazı muhterem zevatın şahsî tesiri idi.

Fena kurulmuş ve fena idare edilmiş olan üç aylık bir tecrübeye dayanamadı. İş görmek mevzuubahs olunca, kuvve-i muharrikeden mahrum bir makine gibi durdu. Gerçi onu muattal bırakmak için hiçbir fırsatı fevt etmeksizin, hariçten usulü dairesinde çalışanlar da vardı. Bunlar itimatsızlık ve hoşnutsuzluğun tevessü etmesinde müessir âmillerdı. Fakat şayan-ı hayret olan cihet, bizzat fırkanın en sağlam zannolunan ve muhakkak en mühim kuvvetlerini teşkil eden- unsurları arasında az zamanda suitefehhümler ve soğukluklar hasıl olmasıdır. Bizce en mühim inhilâl emareleri bunlardır. Bir eseri vücuda getirenler aralarında anlaşamazlarsa, onun payidar olmasına çok az ihtimal vardır. Bu halin sebeplerini teşkilâtın

757

idaresinden mes'ul olanların dirayetsizliğinde ve kendi kendilerine gelin güveyi olmak istemelerinde aramak lâzımdır.

Bu hal geçen Teşrinisâni inkılâbını hazmedemeyenleri son derecede sevindiriyor. Cümle İttihatçılar kaplarına sığamıyorlar. Ve bütün ustalıklarını, manevra kabiliyetlerini bu inhilâli tesri' hususunda istimâl ediyorlar. İftirak ve münazaa temayülleri alevlendirmek için zuhur eden en ufak vesilelerden istifade etmesini biliyorlar. Gururlarını okşamak tarikiyle küskünleri kendi taraflarına celp etmekte yekta olduklarını isbat ettiler.

İttihatçılar inhilâl vukuunda iktidar makamına kendilerini yegâne namzet ad ediyorlar ve kolaylıkla bizi onbeş sene evveline irca edeceklerine zahip oluyorlar. Gördüğümüze, işittiğimize nazaran, bütün muhalefet cereyanları bir noktada temerküz ediyor: hükümdarcılık. Maalesef kaynayan kazanın altındaki ateşte biz "şahane" bir parıltı buluyoruz.

Bu cereyanların galebesi, milletin inkılâp sayesinde kazandıklarını zayıf etmesine muadil olacaktır. Bugünkü zimamdarlarımızdan memnun olmanın imkânı yoktur. Fakat yarın bugünü aratacak bir vaziyete düşmekten korkuyoruz. Mahalline masruf olduğu için yeknazarda cazip görünen muhalefetin temayülâtı maalesef bugün -hiç değilse şeklen ve kanunen- mevcut olan hâkimiyet-i milliye ve halkçılık esaslarını ihlâl edecek mahiyette görünüyor. Böyle bir irticaa meydan bırakmamak lâzımdır. Muhalif ve muvafık bütün samimi inkılâpçılar bu tehlikeye karşı elele vermek mecburiyet-i kat'iyesinde dirler.

Bugün Halk Fırkası'nda, bereketli mahsulü boğacak dereceye gelen muzır veya faydasız otlar bilâ-teehtür ayıklanmalı, yeni esaslar üzerine, elde edilmiş olanı büyük bir celâdetle muhafazaya azmetmiş ve icabında daha ileriye gitmekten korkmayacak âzâdan mürekkep bir inkılâp fırkası halk olunmalıdır. Artık hayalâtten vazgeçmek zamanı gelmiştir. Sınıf farkı gözetmeksizin seyyanen bütün millete istinad eden bir siyasî teşkilât olamaz. Yapılacak inkılâp fırkası, bir sınıf fırkası -inkılâbın nimetlerini müdafaada menfaati olan yoksul ve orta halliler sınıfının fırkası- olur ise, payidar olacaktır. Bugünkü cemiyet dahilinde gayri-i şe'nî olan bir tesanüd-i umumiye nazariyesine tebaiyet etmekte devam olunduğu müddetçe bereketli bir iş görmek imkânı olmayacaktır. Geçirmekte olduğumuz acıklı tecrübelerin temadisine meydan vermeden işbaşında olanlar artık gözlerini açmalıdır. Görülen emareler bir zümre veya fırkanın menfaatlerinden daha pek mühim ve şûmullü mesele taallûk ediyor. Dar zihniyetleri bir tarafa bırakıp yüksek düşüncelerle hareket etmenin sırası gelmiştir, hatta geçmek üzeredir.

Vazife, 17 Teşrinisâni 1923

(No. 5-32)